

(A) = Åpen, kan bestilles fra Arkeologisk museum i Stavanger
(B) = Begrenset distribusjon
(C) = Kan ikke utleveres

Gårder og grav fra romersk jernalder, Austbø gnr. 7, bnr. 2, Hundvåg, Stavanger kommune

Olle Hemdorff

AmS saksnummer: 55/1993, web.sak. 99/5009

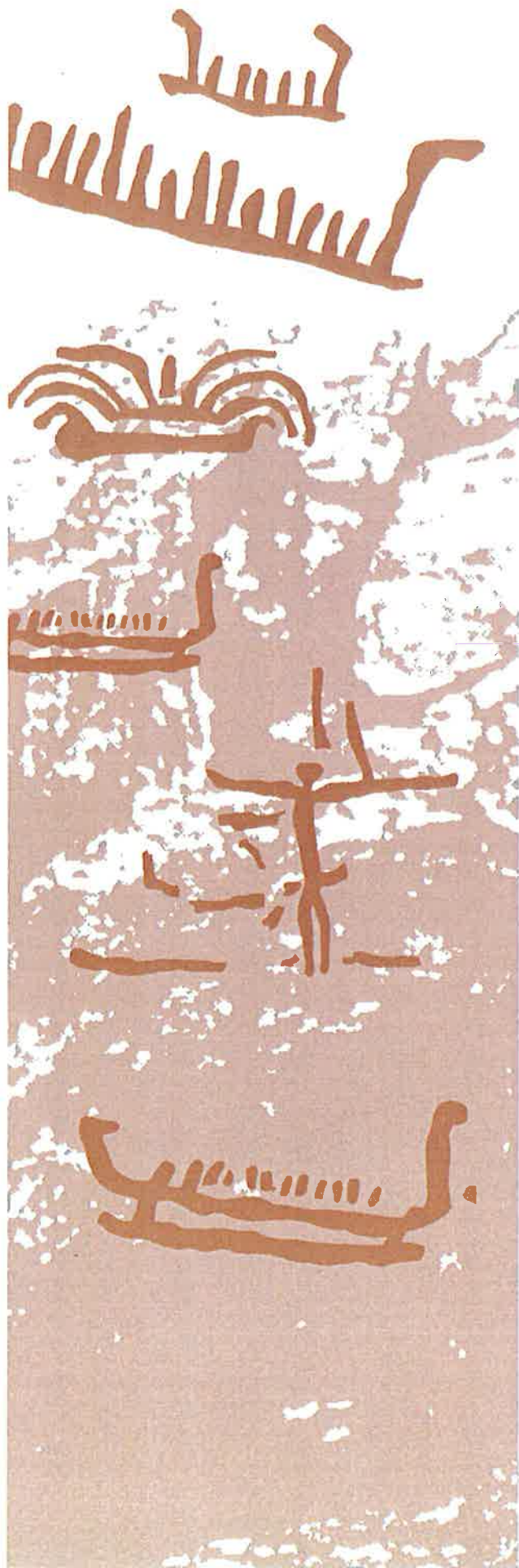
Dato: 23.03.2006

Sidetall: 12

Opplag: 30

OPPDRAGSGIVER:
Stavanger kommune

STIKKORD:
To samtidige gårder
Enkel grav

Oppdragsrapport 2006/02
Arkeologisk museum i Stavanger
Avdeling for fornminnevern

Utgiver:

Arkeologisk museum i Stavanger
Box 478
4002 STAVANGER
Tel.: 51 84 60 00
Fax: 51 84 61 99
E-post: ams@ark.museum.no

Stavanger 2006

Gårder og grav fra romersk jernalder, Austbø gnr. 7, bnr. 2, Hundvåg, Stavanger kommune

Olle Hemdorff

Arkeologisk museum
i Stavanger

Innberetning til topografisk arkiv

Arkeologisk museum
i Stavanger

Vår ref.:
99/5009-191

Saksbehandler:
Olle Hartvig Hemdorff

Arkivkode
1103-6, A-433

Dato:
09.01.2006

Kommune: Stavanger
Gardsnavn: Austbø
Gardsnummer: 7
Bruksnummer: 1
Tiltakshaver: Stavanger kommune
Adresse: Olav Kyrresgate 23, 4005 Stavanger

Sakens navn: Kommunedelplan for Husabø, Hundvåg
Saksnummer i Fu: 55/1993
Flyfotoreg.nr.:
Fornminnenr.:
UTM: H o h: 20 m

Befart: Forundersøkelse : 14.03.1994 – 30.03.1994
Av: Olle Hartvig Hemdorff og Kirsten Juhl
Feltundersøkelse: 02.04 – 16.05. 2002. 05.06 – 11.06.2002. 08.08.2002
(tidsrom)
Ved: Olle Hartvig Hemdorff
Funn (nr.): S 12045
Fotonr: Dias: 54772 – 54781, 54789 - 54833. Svart/hvit: 6790: 1–36, 6794: 1–34, 6803: 1- 11.

Gjelder: Undersøkelse av hustomter fra romersk jernalder og grav fra overgangen førromersk/romersk jernalder.

Innhold

- 1: Deltakere**
 - 1.1. Ansatte ved AmS
 - 1.2. Feltpersonell
- 2: Bakgrunn for undersøkelsen**
- 3: Undersøkelsens gang**
- 4: Topografi – beskrivelse av undersøkelsesområdet**
- 5: Målsetting**
- 6: Metoder**
- 7: Dokumentasjon**
- 8: Naturvitenskapelig datainnsamling**
- 9: Husene i felt A**
 - 9.1. Hus I
 - 9.2. Hus II
 - 9.3. Hus III
- 10: Husene i felt B**
 - 10.1 Hus IV
 - 10.2 Hus V
 - 10.3 Hus VI
 - 10.4 Hus VII
- 11: Grav – anlegg 2000**
- 12: Formidling**
- 13: Sammenfatning**
- 14: Vedlegg**
 - 1: Dateringsrapport (C14)
 - 2: Fotolister
 - 3: Rapport fra antropologisk undersøkelse av brente bein
 - 4: Liste over makrofossilprøver
 - 5: Katalogisering til hovedkatalogen
- 15: Litteraturliste**

1: Deltakere

1.1. Ansatte ved AmS.

Prosjektleder: Olle Hartvig Hemdorff, 1. konsulent, hele perioden
Kerstin Griffin, naturviter 11.06.2002
Gitte Kjeldsen, arkeolog 16.05.2002

Rapport og katalogisering av funn ved Olle Hartvig Hemdorff

1.2. Feltpersonell

Feltleder 1: Morten Bertheussen (02.04.2002 – 16.05.2002)
Sigrid Dugstad 08.08.2002
Assistenten: John Olsen (02.04.2002 – 16.05.2002)
Eva Helgø (10.06.2002 – 14.06.2002)
Wenche Bruun (14.05.2002 – 16.05.2002)
Katarzyna Pinska 11.06.2002

Det er brukt om lag 98 dagsverk i felt og 21 dagsverk til etterarbeid (rapport og katalogisering)

Vedartsbestemmelse: Aud Simonsen, AmS.

Beinslagsbestemmelse: Berit Sellevold, NIKU

Gravemaskinfører: Firmaet Aarestad Maskin A/S

2: Bakgrunn for undersøkelsen

I forbindelse med Kommunedelplan for Husabø foretok AmS registreringssøk (maskinell søkesjakt) i 1994 (innberetning i Top. ark., AmS ved Kirsten Juhl og Olle Hemdorff). I området – benevnt *Austbø Vest* - ble det i nesten alle søkesjakter påvist entydige spor etter forhistorisk gårdsbosetning. Området er planlagt benyttet til blant annet utvidelse av kirkegården.

3: Undersøkelsens gang

I forbindelse med de arkeologiske undersøkelsene året før ble det på Austbø Næringsområde - Austbø gnr. 7, bnr. 7, Hundvåg, Stavanger k. - oppdaget fem boplasser fra eldste steinalder. Disse var ikke blitt funnet ved Rogaland Fylkeskommune sine registreringer. Vi var derfor nødt til å foreta en prioritering innenfor prosjektets økonomiske rammer og det ble besluttet å undersøke disse fem boplassene. Dette medførte at vi ikke hadde midler til å foreta en faglig sett helt tilfredsstillende undersøkelse av lokaliteten Austbø Vest.

Flateavdekkingen ble startet 02.04.2005 kl. 12.00. I løpet av første uke fikk vi avdekket hele felt A hvor det ble påvist spor etter flere forhistoriske hus og mange store ildsteder. I uke to ble felt B åpnet (ca. 30 m vest for felt A) og også her ble det avdekket en mengde spor etter flere forhistoriske treskipet langhus. På grunn av undergrunnsforholdene – flere steder var det store områder med grov grus – men også som følge av den store mengde med anlegg var det nødvendig med en finavrensing (krafse og graveskje) av begge feltene forut for dokumentasjon (PEN-MAP innmåling, foto). Dette arbeide var tidskrevende men nødvendig og medførte at det kun ble tid til å undersøke et fåtall anlegg nærmere. Etter den første innmåling ble det observert flere anlegg (stolperhuller) som ikke var oppdaget ved første finavrensing og flere stolpehull viste seg å være til dels betydelig større i flaten enn først antatt. Dette medførte enn ny runde med

AUSTBØ VEST
AUSTBØ GNR.7, BNR.1
HUNDEVÅG
STAVANGER K.

Fig. 1

justering av innmålingen. Etter at gravingen var avsluttet ble ytterligere noen anlegg undersøkt i uken 10 – 14.06.2002 og det ble samlet inn jordprøver til makrofossilanalyse fra enkelte stolper i hus I, felt A den 11.06.2002. Den 08.08.2002 ble enkelte ildsteder undersøkt på felt B med henblikk på å få prøvemateriale til C-14 dateringer. Teodolitten gikk i stykker og måtte sendes til Oslo for reparasjon hvilket medførte økt tidsforbruk til innmålingen (vi måtte låne utstyr fra annen graving). Ved tre anledninger ble det øvet hærverk på feltet/toalettkaabinen og ved en av disse anledningene ble en stor del av markeringene (nr. på anlegg etc.) fjernet, hvilket kostet oss en dags ekstra arbeid.

Fra 08.04. ble det sideløpende med undersøkelsene på bnr. 1 undersøkt boplasser fra eldste steinalder på bnr. 7 (Austbø Næringsområde). Olle Hemdorff hadde ansvaret (prosjektledelse) også for denne undersøkelse hvor Sigrd Dugstad var feltleder I, Sigrd Gundersen var assistent og sivilarbeider Øyvind Skjæveland deltok i hele perioden.

4: Topografi

Garden Austbø ligger sentralt til på øyen Hundvåg. De avdekkete husene ligger på en svak vnv – øsø orientert forhøyning (moreneavsetning) om lag 20 m.o.h. med nu drenerte tidligere fuktige områder både rett nord og syd for husene (fig. 1). Bredden på dette selvdrenerende høydedrag er maksimalt 35 m og høyden opp til 1 m. Høyderyggen har ligget strategisk til i forhold til de høyereliggende deler av gården Austbø mot øst og Husabø høydedraget mot vest og topografisk ”bunnet” de to områdene sammen. Området er dyrket med traktorplog i nyere tid men er opprinnelig ryddet/dyrket opp med håndkraft, antakelig på slutten av 1800-tallet. Muligens/sannsynligvis er store deler av området allerede helt eller delvis ryddet allerede i jernalder.

5: Målsetting

Å få avdekket og dokumentert alle sporene etter den forhistoriske bosettingen i plan. Et representativt utsnitt av anlegg skulle undersøkes nærmere ved snitting og dokumenteres ved tegning og evt. foto. Fra et representativt utsnitt av hovedsakelig stolpespor skulle det samles inn jordprøver til flotasjon og makrofossilanalyse. Som følge av den i kapitel 3 nevnte omprioritering måtte vi endre den opprinnelige målsetting og undersøkelse av enkeltanlegg og innsamling av prøver til makrofossilanalyse ble redusert til et *ikke* tilfredsstillende minimum.

6: Metoder

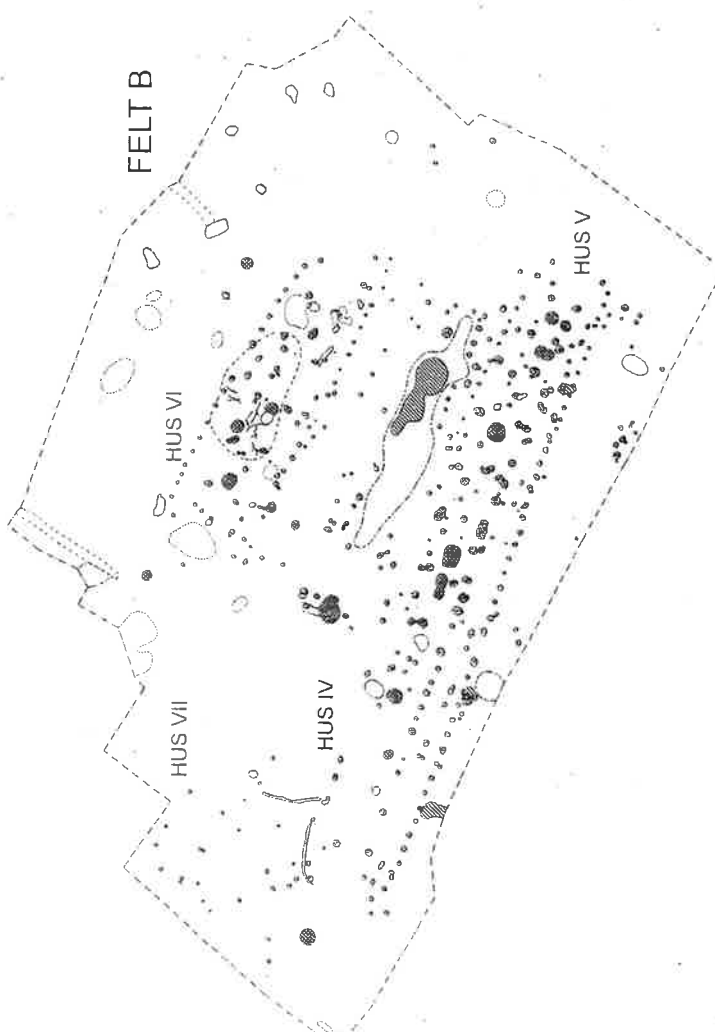
Til flateavdekking ble benyttet beltetrukket gravemaskin med 0,8 m bred skuff med rett skjær. Matjorden som var maksimalt 0,3 m tykk ble fjernet til toppen av undergrunnen som suksessiv ble rensed av med krafse. Området ble deretter rensed av med krafse og graveskje forut for innmåling. Enkelte anlegg ble undersøkt ved snitting.

7: Dokumentasjon

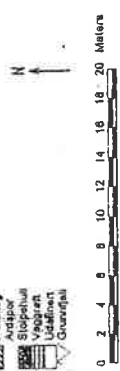
Området ble tegnet ved hjelp av teodolitt (PEN-MAP system) og dataene lagret på CD. Anlegg som ble snittet er tegnet i profil *men disse profiltegningene er etter innsendelse av prøver til C-14 dateringer beklageligvis bortkommet på museet*. Det er tatt oversiktsbilder av feltene etter finavrensing og enkelte bilder av profiler av snittede anlegg samt nærbilder av stolpespor med tydelig avtrykk av stolpen i flaten.

8: Naturvitenskapelig datainnsamling

På grunn av de endrede forutsetninger for undersøkelsen ble det ikke mulig å gjennomføre en tilfredsstillende innsamling av prøver til makrofossilanalyse. Det ble samlet en enkelt prøve fra

- Sprøstuer:
- Falskyltning
 - Blødt
 - Ardeperimetråde
 - Siltelegrop
 - Moderne rasgraving
 - Grav
 - Kulturlag
 - Ardepor
 - Støppestu
 - Vegger
 - Grav
 - Gravpelt

Austbø gnr. 7, bnr. 1.
 Hundvåg
 Slavanger kommune
 Felt A og B

Grav. Arde. 2002

Fig. 2

hus I og ti prøver fra hus II i felt A (se vedlegg 4). Disse er vasket ut (flotert) og sortert men ikke analysert. Fra felt B er det ikke samlet inn prøver (Kerstin Griffin).

9: Felt A. Husene I - III

I felt A ble det avdekket sporene etter minst *tre treskipet langhus* (fig. 2). To av disse – hus I og II fremstod tydelig mens grunnplanet til hus III var mer uklart. Utover stolpehuller og ildsteder tilhørende husene ble det påvist til sammen 24 sirkulære ildsteder i to konsentrasjoner: en nord for hus I og en øst for hus I og II.

Undergrunnen i felt A bestod av fin til grov grus med mindre områder med mer sandede partier. Østligst i feltet fantes fjell rett under matjorden. Her ble det funnet enkelte ildsteder og en del sikre stolpehuller – sistnevnte tilhørende hus III - som til dels var gravd litt ned i det forvitrede fjell. Undergrunnen var nesten fri for større stein – i hus I lå en enkelt større jordfast stein. I kanten av utgravningsfeltet mot nord lå en større drengroft som kun har berørt et enkelt frittliggende ildsted. Utover denne groft og enkelte spor etter fjernet stein ble det ikke funnet moderne forstyrrelser av noen betydning.

9.1. Hus I:

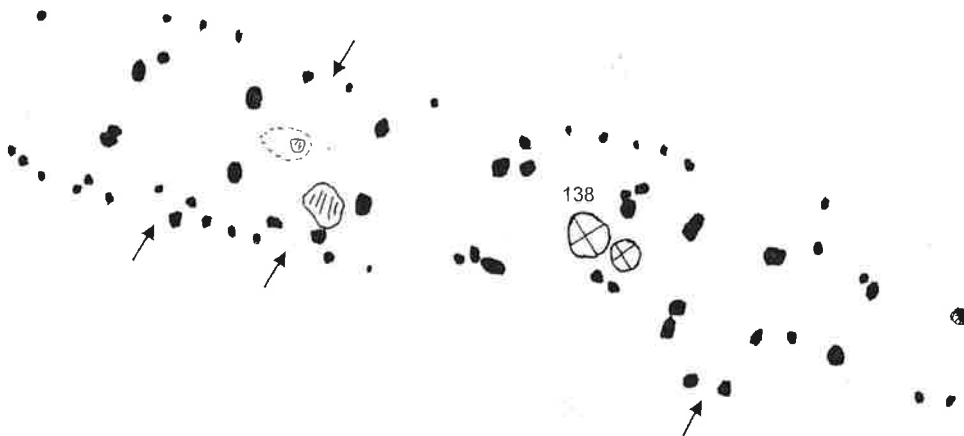
Huset er treskipet, orientert VNV – ØSØ (fig. 3). Huset har vært bygd om minst en gang og den presise lengde er derfor vanskelig å beregne men må ligge mellom 23 – 30 m. Den største lengde er målt fra hjørnestolpe nr. 130 i vest til 2,5 m vest for takbærende stolpe nr. 706 (det antas at avstanden mellom gavlgavl og 1. takbærende stolpe nr. 706 i øst er samme som i vest). Bredden på midten av huset har vært om lag 5,6 m. Huset har hatt svakt buete langvegger med avrundede gavlhjørner og antakelig rett gavlgavl. Huset har hatt 6 – 8 par med *takbærende stolper* (nevnt fra vest mot øst): nr. 113/168 – 114/167, 111 – 112 (foto: S/H: 6794: 1-2, DIAS: 54813), 109 – 110, 107 – 108, 159 – 157, 152/151 – 154/153 (foto: DIAS: 54814), (150 – 754?), 149/105 – 106, 103 – 104, (35 – 143?), 101 – 102/759, 766/031 – 753/757. Enkelte av stolpehullene hadde tydelige spor etter selve stolpen (stolpeavtrykk) – blant annet nr. 112 (foto: S/H: 6794: 1-2, DIAS: 54813). Som det tydelig fremgår av plantegningen er de takbærende stolpene blitt skiftet ut en gang, hvilket også forklarer den ”vridning” som ses på husets grunnplan. Muligens er det foretatt flere utskiftninger av de takbærende stolpene rundt ildstedene. Ved snitting kunne det tydelig ses at stolpe nr. 106 var en dobbeltstolpe (motsvarer stolpene nr. 149 – 105 i sydrekken).

Huset kan i en fase ha hatt *uttrukne stolper i midtrommet*. Stolpene nr. 159 – og 158 kan tolkes som uttrukne takbærende stolper i ildstedsrommet. Stolpe nr. 159 er tydelig oval med lengderetningen parallelt med husets lengderetning, stolpe nr. 158 er svakt ovalt i lengderetning og her ble det funnet leire (som i flere veggstolper i nordsiden og en hjørnestolpe). Teoretisk kunne de være dørstolper men begge stedene ble det søkt ekstra nøye etter de manglende ”makkere” med negativt resultat. Om huset - sannsynligvis da i den eldste fase - har hatt uttrukne midtstolper blir husets grunnplan veldig lik hus I på lokaliteten Krosshaug-Loen på Austbø bnr. 26 – i rett linje om lag 400 m lengre mot øst. Dette hus er datert til tiden omkring år 0. (Tsigaridas 2000, Innberetning i Top. Ark., Arkeologisk museum i Stavanger ved Zanette Tsigaridas.

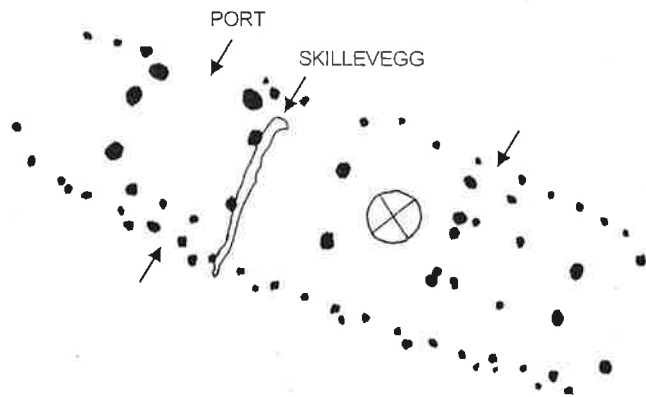
Undertegnede var prosjektleder også for denne graving). Der er også betydelige likhetstrekk med hus av samme type fra Forsandmoen, eksempelvis husene CXL og XXXIV som er 14C datert til slutningen av førromersk jernalder - tidlig romertid (Løken 2001).

Huset har hatt to motstilte *innganger* i vestenden mellom 2. og 3. stolpepar. Begge er om lag 1,2 m brede: i sørsiden stolpene nr. 116 – 115 (foto: S/H: 6794: 7-8, DIAS: 54816) og i nordsiden stolpene nr. 118 – 117. Mellom 1. og 2. grind i vest er det i sørsiden to stolper nr. 120 og 119 som kan ha vært en inngang. Rett innenfor den sørlige inngang lå en større jordfast stein hvis topp antakelig har vært i nivå med husets gulv. Sikre spor etter *inngang(er)* i øst ble ikke påvist, dog ble der i sørsiden funnet to stolper nr. 185 og 758 (ved graven anlegg nr. 200, foto: S/H: 6794: 5-6, DIAS: 54815) som teoretisk kan være dørstolper: orientering, størrelse og avstanden på 1 m mellom disse *antyder* at det her har vært en inngang som i så fald må høre med til den

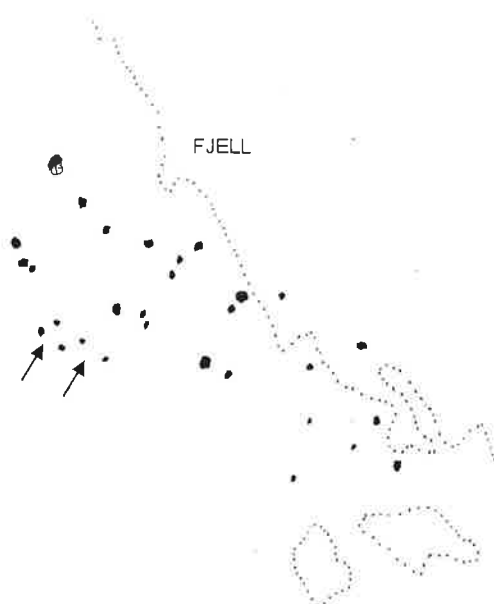
HUS I

HUS II

HUS III

- Stolpehull
- ⊗ Ildsted
- Dør
- Nedsliting
- ▨ Stein

AUSTBØ VEST
AUSTBØ GNR.7, BNR.1
HUNDVÅG, STAVANGER K.
MAI 2002
HUS I-III, FELT A

Oppmåling: Morten Bertheussen
Rentegning/tolkning: Olle H. Hemdorff

fase av huset hvor dette er vrid en anelse mer mot nord (eksempelvis sammen med takbærende stolpe nr. 149). Imot denne tolkning taler at den i så fall har ligget omtrent i vegglinjen, hvilket forekommer men ikke ofte. Stolpene kan derfor like gjerne være veggstolper. Det skal bemerkes at slik husets grunnplan fremstår tilsir al erfaring at huset må ha hatt minst en inngang i østenden av huset.

Rekken av *veggstolper* var kun velbevart på sørsiden av huset i vest i en lengde på om lag 11 m: stolpene nr. 129 – 121, 165. På nordsiden fantes enkelte sikre veggstolper fra midten av huset og mot øst: stolpene nr. 134 – 131 og i vest stolpene nr. 751 – 749. Avstanden mellom veggstolpene er om lag 1 m. I veggstolpe nr. 132 nord for ildsted nr. 138 og østligste veggstolpe i nord nr. 144 ble det funnet brent leire. Den jevne avstand mellom veggstolpene tyder på at huset har hatt *sløppvegg* (på dansk: bulvæg) eller såkalt *suvegg* (se under hus IV).

Stolpene nr. 130 og 136 er antakelig *hjørnestolper* i vestenden, sikre hjørnestolper i øst ble ikke påvist. Det ble funnet brent leire i nr. 136.

I husets midtakse lå tre *ildsteder*. To store ildsteder nr. 137 – 138 med diameter på henholdsvis 0,9 m og 1,3 m (foto: S/H: 6794: 3-4 og 6803: 1-3, DIAS: 54814 og 54821-22) kan ut i fra deres plassering med stor sannsynlighet tolkes som *sentralildsteder*. De har nok ikke vært i bruk på samme tid, plasseringen av ildstedet er antakelig blitt justert i samband med ombyggingen av huset. Ved siden av ildsted nr. 137 ble det funnet en liten knusestein (funn nr. 20). Trekull (bjørk) fra ildsted nr. 138 er *14C-datert til 1730±45, kalibrert AD 250 – 395 (Tua-4044)*. Fra ildsted nr. 137 er det samlet inn trekull som viste seg utelukkende å være eik og furu. Prøven ble derfor ikke datert. Det *mindre ildsted* nr. 139 som ligger 2 m vest for ildsted nr. 138 kan være samtidig med husets brukstid selv om det har ligget rett ved de uttrukne takbærende stolpene. En lignende iakttakelse er gjort i et stort langhus med uttrukne stolper ved Veien i Buskerud (Gustafsson 2000). Det er ikke samlet inn trekull fra dette ildsted.

I mellom dørene i vest var det midt i huset en oval Ø-V orientert *nedsliting*, lengde 1,5 m, bredde 0,8 m anlegg nr. 140 (foto: S/H: 6794: 9-10, DIAS: 54817). Her ble det funnet en flat stein med svake spor etter slitasje. En noe lignende ”grop” men betydelig større ble funnet i hus I på lokaliteten Krosshaug – Loen (Tsigaridas 2000). I felt B ble det også i vestenden av hus IV i dets midtakse funnet par flate stein med brent leire rundt og oppå.

I området rundt ildstedene nr. 136 og 137 og i husets østlige del ble det funnet flere *sikre/mulige stolpespor*, som ikke kan ha tilhørt huset og som må representere andre bygninger eller andre stolpebygde konstruksjoner som ikke kan samtidig med huset. Umiddelbart kunne det se ut som om det kan ha vært en såkalt *fire-stolpers bygning* bestående av følgende stolper: nr. 756 (ved sørvestkanten av ildsted nr. 136), nr. 91, nr 87 og nr. 90/148 (mellom takbærende stolpene nr.105 og 106) – avstanden mellom stolpene er 4 m. Stolpen nr. 756 ble undersøkt 05.06.2002 av undertegnede og kunne med sikkerhet avskrives som et stolpehull – det er derfor ikke sannsynlig at det har stått en firestolpers bygning her.

Huset kan *typologisk dateres* til eldre jernalder romertid/folkevandringstid, og der er således samsvar mellom C14-dateringen av sentralildstedet og den typologiske datering. Trekullet fra ildstedet nr. 138 må være fra siste gang dette har vært brukt og kan således indirekte datere tidspunktet da bygningen gikk ut av bruk (ble forlatt/revet) – selvsagt under forutsetning at dette var sentralildstedet i husets siste brukstid.

I mange av stolpehullene er det funnet leire/brent leire som tyder på at huset har hatt *stampet leirgulv*.

Huset har antakelig hatt *fjøs* i vestenden – til 3. muligens 4. grind fra vest.

9.2. Hus II

Et treskipet langhus orientert NV-SØ med buete langvegger og rette gavler (fig. 3). Lengden er 18 m og største bredde 5,5 m. Huset ligger 4-5m syd for hus I og er orientert en anelse mer mot nord (oversiktsfoto: S/H: 6794: 25 – 34, DIAS: 54805 – 09). Huset har 5 muligens 6 par med *takbærende stolper* (nevnt fra vest mot øst): nr. 230-231, 228 – 229, 226 – 227, 224 – 225, (214 – 207?), (222 – 223?), 220 – 221. (Foto: S/H: 6803: 11, DIAS: 54827). Stolpepar nr. 214 - 207 og

nr. 222 – 223 ligger i rekke med de andre takbærende stolpene og kan antyde utskifting av enkelte av de takbærende stolpene. Paret nr. 222 – 223 kan være et ekstra sæt med stolper, bemerk dog at disse – i alle fall i flaten – var mindre enn de andre takbærende stolpene. Bemerkes skal det at de tre vestlige stolpepar ikke står vinkelrett på husets lengderetning – især paret nr. 226 – 227 står skjevt. Krumningen i forløpet av de takbærende stolpene følger krumningen i veggstolpene – en forskjell på om lag 0,30 m fra midten til enden av huset. Otte av de ti (tolv) takbærende stolpene ble undersøkt ved snitting: Nr. 231 var et grunt stolpehull med fjell/stor stein i bunnen. Nr. 230 hadde et klart stolpeavtrykk i nordsiden og mye trekull i fyllen. Nr. 226 hadde tydelig avtrykk av selve stolpen i flaten og stolpens dimensjoner kan derfor bestemmes ganske presist til 0,2 m x 0,14-0,16 m. Stolpen har stått vinkelrett på husets lengderetning. I fyllen var det mye trekull og litt brent leire. Også stolpe nr. 227 hadde tydelig avtrykk av stolpe med omtrent samme dimensjoner som nr. 226 og med samme fyllmasse som denne. Begge stolpene nr. 220 og 221 hadde tilsvarende avtrykk av stolper, også her med samme dimensjoner og orientering. Mindre mengde trekull i fyllen, antakelig fordi stolpene ligger i enden av huset.

Som i hus I er det også i hus II to motstilte *innganger i vestenden*. I sørsiden stolpene nr. 232 – 268 og i nordsiden en stor inngang – nærmere betegnet *en port* – stolpene nr. 303 – 284 (foto: S/H: 6794: 21 – 30, DIAS: 54805 – 12). Inngangen i sør er 1 m bred og ligger rett innenfor to veggstolper nr. 248 – 247. *Porten* i nordsiden er med sin bredde på nesten 3 m spesiell og foreløpig enestående i Norge. (Foto: S/H: 6794: 17-20, DIAS:54810-12). De to stolpene nr. 303 og 284 som begge er tilnærmet ovale i husets lengderetning ble begge snittet og det var tydelige avtrykk av selve stolpene i de vel 0,4 m dype stolpehullene (profiltegningene dessverre bortkommet). Det ble grundig undersøkt om det fantes spor etter veggstolper utenfor porten med negativt resultat. Anlegg nr. 307 viste seg å være en maks 2 cm muldfyllt fordypning. Stolpe nr. 306 hører antakelig til et eldre hus (omtales senere i dette kapittel) og veggstolpeforløpet på begge sider av porten er derfor symmetrisk. Det er derfor ingen tvil om at stolpene har båret en egentlig port. Størrelsen på åpningen kan kun bety at denne har vært beregnet for et kjøretøy – altså en *vognport*. Denne konstruksjonsdetalj viser derfor indirekte at man har hatt vogn i romersk jernalder på Hundvåg. Vognporte kjennes fra yngre jernalder/vikingtid blant annet i Danmark, men her er de plassert i gavlene på husene og i omkransende gjerder (eks. på Tissø, Sjælland. Jørgensen 2002). Nærmeste parallell i Rogaland, muligens i Norge er på Forsandmoen, hvor det i langhus CLI tolket som en bygning med smie er to dører med en bredde på henholdsvis 2,2 m og 2,35 m og i motsatte side overfor sistnevnte en dør med bredde på 1,4 m. Også her er de brede dørene plassert overfor innganger i selve hovedhuset som har et par uttrukne takbærende stolper i midtrommet. Ytterligere et gårdskompleks fra Forsandmoen har kombinasjonen av langhus med uttrukne stolper og sidebygning med brede innganger. Begge disse husene er C14-datert til 1790 B.P., AD 120 – 335 (Løken 2001).

Øst i hus II finnes sannsynligvis ytterligere en 1 m bred *inngang i nordsiden*, stolpene nr. 281 – 280. Stolpe nr. 281 var tydelig oval i husets lengderetning. Anlegg nr. 258 – tilsynelatende en veggstolpe midt i døråpningen - hadde helt tydelig en annen fyll enn veggstolpene nr. 259 og 291 og er antakelig spor etter fjernet stein. I motsatt side finnes tilsvarende stolper nr. 267 – 294 som kan ha vært en tilsvarende inngang i sørsiden men her er der to tydelige veggstolper ut for døren så denne tolkning er mer usikker.

I begge ender av huset finnes tydelig *bjørnestolper*, i vest stolpene nr. 765 (eventuelt 251) – 264 og i øst nr. 234 – 252. (Foto: S/H: 6794: 15 – 16 DIAS: 54820).

Sporene etter nesten samtlige *veggstolper* er bevart, kun i nordsiden ut for ildstedet synes det å mangle et eller to huller etter disse. Sporene etter *veggen i sørsiden* er helt intakt hvilket er høyst uvanlig. Avstanden mellom stolpene er på 1 m med unntak i endene hvor avstanden er 0,8 m – altså samme som i hus I og veggen har trolig vært sleppvegg (eller *suvegg*). De vestligste veggstolpene var skjult under sporene etter enn rotvelte anlegg nr. 266. Et særegen trekk er en *ytre rekke av*

veggstolper. Disse er plassert i en avstand på 0,3 m ut for rekken med indre veggstolper og med en innbyrdes avstand på 2 m. Midt på langsiden er avstanden mellom de ytre veggstolper 2,8 m.

Symmetrien er så uttalt i plasseringen av disse ytre veggstolper at det ikke kan være et resultat av utskifting av veggstolper. I stolpe nr. 275 ble det funnet brent leire (som i grøften til skilleveggen anlegg nr. 285). Ytre veggstolpe nr. 273 ble snittet N-S for å se om stolpen har stått på skrå. Dette kunne ikke ses. Stolpehullet var 0,1 m dyp og med samme fyll som i indre veggstolpe nr. 240 (som kun var noen få cm dyp).

Tilsvarende ytre veggstolper er ikke med sikkerhet avdekket på nordsiden. Dog finnes det enkelte stolper som kan ha vært fra en ytre veggstolperekke – nr. 305, 769, 292 og 204. Disse er plassert 0,5 m fra den indre rekke med veggstolper med andre ord betydelig større avstand enn i sørsiden og tolkningen er usikker. Hvilken funksjon disse ytre stolpene har hatt er vanskelig å avgjøre.

Huset har ytterligere et trekk som sjeldent forekommer: sporene etter en *innvendig tverrvegg*, vegggrøft anlegg nr. 285 (foto: S/H: 6794: 17-20, DIAS: 54810-12). Grøften som markerer denne tverrvegg ligger inn till og på østsiden av stolpepar nr. 228 – 229. Den er 4,9 m lang og 0,15 – 0,3 m bred og maksimalt 0,10 m dyp. Fyllen var mørk sortbrun med litt brent leire og noe trekull, samme fyllmasse som i stolpeavtrykkene i de takbærende stolpene. Mot sør fortsetter den helt til ytre veggstolper, i nord slutter den 0,6 m fra veggen. I begge ender så det ut som om det var to stolper nr. 276 og 283, men ved nærmere undersøkelse viste det seg at disse var en del av selve grøften (det ble lagt et snitt på en lengde av ca 0,5 m i nordligste del av grøften). I nr. 283 ble det funnet et større randskår av leirkar (fnr. 21). Om grøften har vært gravd for en egentlig syllstokk eller om det har vært satt stående/liggende plank direkte ned i grøften er det ikke mulig å avgjøre.

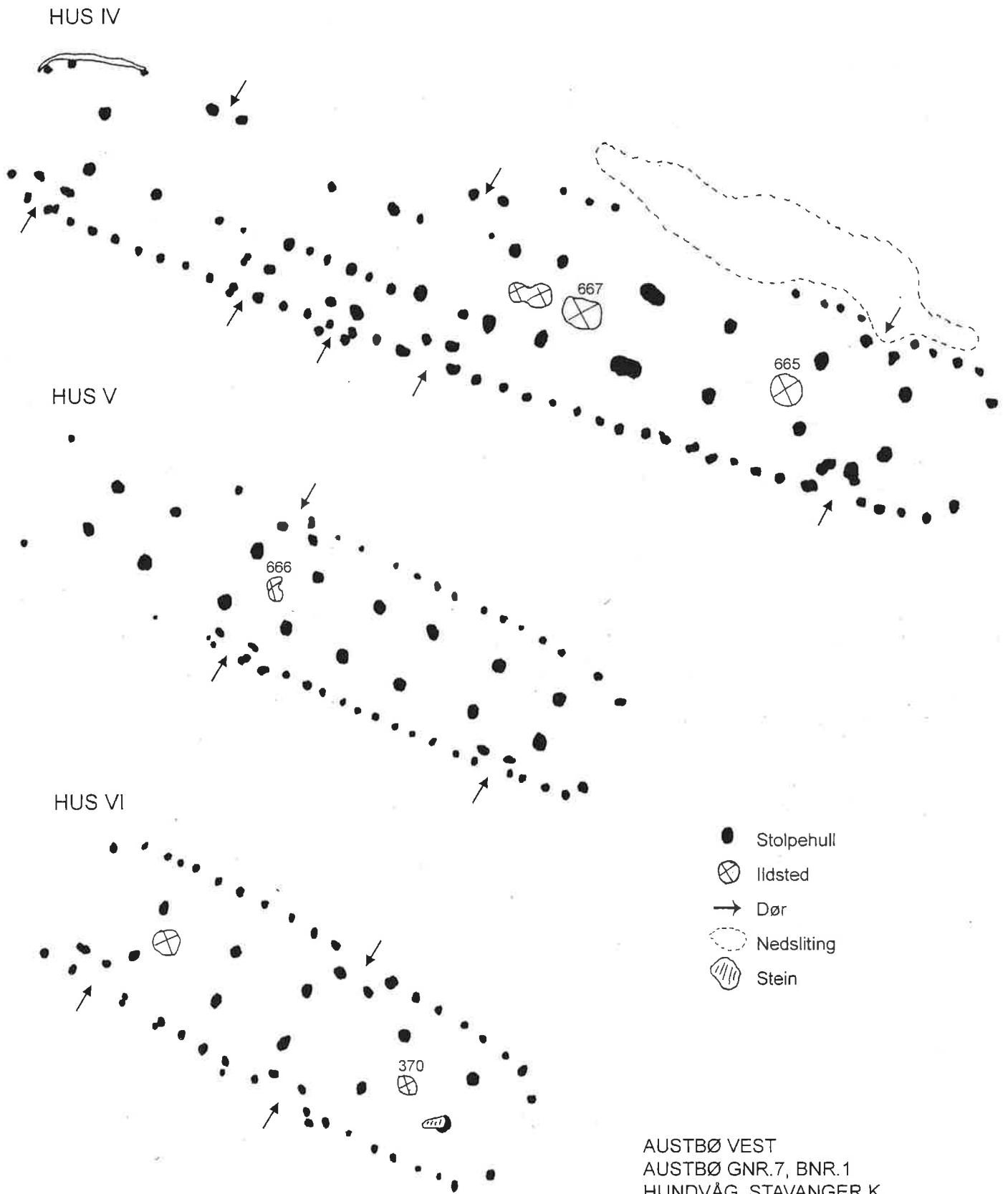
Huset har hatt et *stort sentralildsted* nr. 265 (foto: S/H: 6803: 4-5, DIAS: 54823). Ildstedet er sirkulært med en diameter på 1,5 m. I toppen lå skjørbrant stein og i bunnen et kompakt lag med trekull. Trekullet viste seg utelukkende å være eik/furu som derfor ikke er C14-datert. Om hus II er samtidig med hus I er derfor vanskelig å avgjøre, men at inngangene er plassert rett overfor hverandre er et argument for samtidighet (jevnfør de ovennevnte samtidige gårder på Forsand). Ut for vestenden av hus II ble det avdekket seks tydelige stolper (nr. 177 – 74, 311 - 10) som muligens kan tolkes som rester etter gjerde. Plasseringen i forhold til hus II er argument for denne tolkning.

Forekomsten av brent/delvis brent leire i mange stolpehuller og i tverrgrøften tyder på at huset som hus I har hatt *stampet leirgulv*.

I østenden av huset ble det avdekket enkelte *ardspor*.

9.3. Hus III

Rett nordøst for hus I ligger en konsentrasjon av sikre stolpehuller som er tolket som sporene etter et treskipet langhus, hus III som er revet og bygget om minst en gang (fig. 3). Det er orientert VNV – ØSØ, lengden er vanskelig å beregne da det ikke er entydig hvor mange grunder huset har hatt, bredden er på min. 5 m. Østenden av dette hus har ligget på fjell og antakelig ”mangler” det flere spor etter stolper i dette område. Følgende *tolkning* synes å være den mest sannsynlige: Huset har hatt minst fem par takbærende stolper (nevnt fra vest mot øst): nr. 20/76 – 19, 18 – 17, 16 – 15, 14 – 13 og 10) 78/77 – 59, 47 – 50, 41 – 43, 14 – 13 og 10). På et tidspunkt har det vært oppført et langhus bestående av minst tre par med takbærende stolper (nr. 78/77 – 59, 47 – 50 og 41 – 43), disse stolpene var svært like i form, størrelse og fyllmasse. Sikre spor etter *veggstolper* og *ildsted* er ikke påvist. I husets sørside er det to stolpepar som antyder plasseringen av en ca. 1 m bred inngang (stolpene nr. 38 – 36 og 24 – 23, 22?), det skal dog bemerkes at disse også kan være spor etter veggstolper. Ingen anlegg fra dette hus ble undersøkt nærmere. Hus III kan være en eldre fase av gården eller en sidebygning til hus I/II. Det kan ikke utelukkes at det i området har vært oppført en eller flere 4-stolpers bygninger. I ingen av stolpehullene i hele området ble det funnet leire.

- Stolpehull
- ⊗ Ildsted
- Dør
- - - Nedsliting
- ⊕ Stein

AUSTBØ VEST
 AUSTBØ GNR.7, BNR.1
 HUNDVÅG, STAVANGER K.
 MAI 2002
 HUS IV-VI, FELT B

Oppmåling: Morten Bertheussen
 Rentegning/tolkning: Olle H. Hemdorff

Fig. 4

10. Felt B. Husene IV - VII

I felt B ble det avdekket sporene etter *tre langhus*, hus IV – VI og en *firestolpers bygning*, hus VII. Hus V ligger op i hus IV mens hus VI ligger for seg selv rett nordvest for hus IV – V.

Langhusene er alle orientert nordvest – sydøst.

Undergrunnen i felt B var som i felt A med mer lys silt i området rundt hus VI. Som i felt A ble det funnet flere frittliggende ildsteder men et betydelig mindre antall, 5 – 6 i alt. Utover moderne drengstrøfter rett nord for hus VI ble det ikke avdekket nedgravinger eller andre forstyrrelser fra nyere tid

10.1. Hus IV

Med sin lengde på 41 m, en største bredde på 7,5 m og en grunnflate på nærmere 280 m² er dette det største hus på Austbø vest (fig. 4). (Foto. SH: 6790: 7-12, 26-36, DIAS: 54800, 54803-04).

Huset har hatt buete *langvegger*, avrundede *gavlhjørner* og rette *gavler* med tydelige *hjørnestolper* (nr. 647 og 661 i vest og nr. 649 i øst). Sørøstre hjørnestolpe lå under et yngre ildsted nr. 672. Det ble samlet inn trekull fra dette ildsted til C14 datering men det var utelukkende eik/furu i prøven som derfor ikke ble datert. (Foto: SH: 6803: 8-9, DIAS: 54825).

Huset har minimum hatt 12 par *takbærende stolper* (nevnt fra vest mot øst): nr. 585-584, 583, 582, 580, 575, 571, 567-568, 565-566, 563-564, 561-562, 559-560 og 557-558. Avstanden mellom stolpene i grindene varierer fra 2,4 m i endene til 3,3 m i midten av huset. De fleste takbærende stolpene i østenden synes å ha vært skiftet ut en gang (paret 583-584 tre ganger). I vestenden mangler de fleste sporene etter de takbærende stolpene i nordsiden, området ble *finavrenset* flere gange uten at sporene etter stolpene kunne erkjennes så disse stolpene har *ikke* vært gravd ned i undergrunnen. Avstanden mellom grindene i vest har vært 2,8 - 3 m og i øst 4 m (med unntak av grindene 567 – 568 og 565 – 566, her er avstanden halvert til 2 m).

I husets vestende er det spor etter seks ekstra stolper mellom de takbærende stolpene i sør (anlegg nr. 581, 578, 577, 574, 573 og 569) og to muligens tre i nord (nr. 579, 572 og 570?). Disse stolpehullene er mindre enn de takbærende og er tolket som spor etter *båseskille*. De er plassert parvis med jevn avstand på 1 m mellom de takbærende stolpene. Det er således plass til eksempelvis 6 oppstallede dyr mellom to par med takbærende stolper. I husets vestende har det således vært plass til oppstalling av minimum 18 dyr – maksimalt 28 dyr (5 rom x 6 dyr og fraregnet plassen ved inngangene). Bemerk at inngangen 591 – 590/604 *ikke* kan være i bruk samtidig med båseskille. Huset har antakelig hatt en 19 m lang fjøsdel fra gavlen i vest til inngangen med stolpehullene nr. 589 – 588.

Hullene til *veggstolpene* i husets sørside er fullstendig bevart (nr. 646 – 606, 648 og 703). I nordsiden finnes spor etter veggstolper i østenden (nr. 657 - 650) og enkelte helt i vestenden (nr. 660 – 59 ved spor etter vegggrøft nr. 662). Stolpehullene til veggstolpene er ensartet i størrelse, form og fyll. Avstanden mellom disse er utrolig jevn på 1 m (tilsvarende de andre husene på lokaliteten). Veggene kan ha vært uformet som *sleppvegg*, det vil si cirka 1 m lange liggende plank satt i not som er skåret i veggstolpene eller som *suvegg* hvor lange plank er lagt med overlapp (som klinkbygget båt) utpå veggstolpene og naglet til disse med trenagler. Sistnevnte konstruksjon gjør utskifting/reparasjon av veggkledningen enklere.

I sørsiden er det sammenfall i plasseringen av fire av veggstolpene til hus IV og V og derfor mulighet for å kunne avgjøre *husenes innbyrdes kronologi*. Alle fire blev snittet: nr. 536/614, 537, 615/538 og 616/539. Kun i sistnevnte var det mulig i profilsnittet å skjelne de to nedgravningene tydelig. Veggstolpehull nr. 616 (vestligste, hus IV) hadde fyllmasse som stolpehullene nr. 614/536 mens fyllmassen i nr. 539 (østligste, hus V) var mørkere, mer humusholdig og med lite ”ren” grus. Det var også relativt tydelig at vestkanten av stolpehull nr. 539 skjærer stolpehull nr. 616.

Huset har hatt tre *innganger* i nordsiden (nr. 601 -600) og fem i sørsiden (nr. 595 – 594/606, 593/605 – 592, 591 – 590/604, 589 – 588, 587/689 – 586/504). Bredden er veldig ens, 1,2 – til 1,4 m. Alle inngangene i sørsiden har ikke vært i bruk på samme tid. Ut for inngang nr. 591 – 590/604 ses en tydelig veggstolpe nr. 631 således at man enten har blendet en dør eller eventuelt laget plass for en ny dør. Et fellestrekk ved samtlige dørstolper i sørsiden er at de er blitt skiftet ut en gang – samtidig er de to veggstolpene på hver side av dørene også blitt skiftet ut. De øvrige veggstolpene med et enkelt unntak synes ikke å ha blitt skiftet ut, hvilket er overraskende. I nordsiden synes kun stolpene til den østligste dør å ha vært skiftet ut.

Et trekk som også finnes i hus VI og som ytterligere er funnet i flere hus på Forsand – blant annet det 50 m lange eldre romertidshus CL - er en *inngang* plassert mellom gavlen og 1. par takbærende stolper i vestenden av huset (nr. 595 – 594/606).

I husets midtakse er det flere *ildsteder* (nr. 669 – 667 og 665). Vurdert ut i fra deres plassering er det sikkert at ildstedene nr. 669 – 668 og 665 *ikke* kan tilhøre hus V sin brukstid og disse har sannsynligvis vært sentrale ildsteder i hus IV. Vurdert ut fra plasseringen kan ildstedet nr. 667 tilhøre begge husene og faktisk ha vært anvendt i begge husene. En trekullprøve av rogn er C14 datert til 1825±40 BP, AD 140 – 245. Fra ildstedene nr. 669 og 665 ble det samlet inn trekull til C14 dateringer, men kun i nr. 665 ble det funnet trekull egnet til datering (bjørk, selje). Prøven er datert til 1820±40, kalibrert AD 140-250 (Tua-4046).

Under avrensingen ble det i husets vestende i midtaksen rundt anlegg nr. 709 funnet et par *flate stein* med rester av delvis *brent leire*. Brent og til dels ubrent leire ble også påvist i toppen av flere av stolpehullene, både til de takbærende-, vegg- og dørstolper. Huset har sannsynligvis hatt *stampet leirgulv*.

Parallelt med huset ut for nordsiden ble det påvist en kraftig *nedsliting* nr. 744/544 i undergrunnen som tydelig har tilknytning til den østligste inngangen i nordsiden. Nedslitingen var 17 m lang med en største bredde på 4 m. I området rundt denne ble det påvist 20 – 30 stolpehuller. Disse kan være restene av et – eller flere – treskipet langhus og/eller *4-stolpers bygninger* eller andre *stolpebygget anlegg*. I sin helhet er utviser huset stor likhet med hus CL på Forsand og det store romertidshus på lokaliteten Austbø øst (Meling 2001. Innberetning i Topografisk Arkiv på AmS ved Trond Meling. Undertegnede var prosjektleder også for denne undersøkelsen.)

10.2. Hus V

Dette treskipet langhus er 25,0 m langt (målt mellom *hjørnestolpene* nr. 720/722 i vest og 522/542 i øst) og med en største bredde på 6 m (fig. 4). Grunnflaten er om lag 140 m² som er halvparten av hus IV sin grunnflate. Som hus IV har det hatt svakt *buete langvegger*, *avrundede gavlhjørner* med tydelige spor etter *hjørnestolper* og *rette gavler* (foto. SH: 6790: 7-12, 26-36, DIAS: 54800, 54803-04). Huset er orientert en anelse mer mot nord enn hus IV og østenden er forskjøvet 4 m mot øst. Huset synes ikke å ha blitt bygget om eller stolper skiftet ut.

Huset har hatt 8 par *takebærende stolper* (nr. 514-515, 512 – 513, 510 – 511, 508 – 509, 506 – 507, 504 – 505, 502 – 503 og 500 - 501). Avstanden mellom stolpene i grindene varierer fra 2 m i endene til 2,5 m i midten.

Huset har hatt motstilte *innganger* i midten (nr. 519 – 518 i syd og 521 – 520 i nord) og en *inngang* i østenden i sørsiden (nr. 517 – 516.)

Stolpehullene etter *veggstolpene* var tydelige i husets østende (øst for inngangene) (i sørsiden nr. 539 – 523 og i nordsiden 554 – 543). I vestenden var enkelte stolpehull bevart (nr. 556 og 719 i nordsiden og 541 – 540 i sørsiden). Avstanden mellom veggstolpene varierer mellom 0,8 – 1,0m, de fleste med en avstand på 1,0m. Som de andre husene har hus V hatt *sleppvegg* eller *suvegg*. I husets midtakse ligger to *ildsteder* (nr. 666 i vest og 663 i øst). Ildstedet nr. 666, hvor kun noen få cm av bunnlaget var bevart, ligger symmetrisk plassert midt i rommet dannet av de to grindene med stolpehullene nr. 510 – 511 og 508 – 509. Trekull (bjørk, or og selje) fra dette er C14 datert til 1770 ± 40 BP, kalibrert AD 235 – 335 (Tua-4047). Ildstedet nr. 663 ligger også i husets midtakse. Det er plassert tett på grinden med stolpehullene nr. 502 – 503 men ikke så tett

at det utelukker at det har vært et sentralildsted. Det ble samlet inn trekull fra dette ildsted til C14 datering, men da prøven utelukkende besto av eik og furu ble den ikke datert. Ildstedet nr. 667 i vest kan som nevnt ovenfor vært anvendt i begge husene. Ildsteden nr. 671 og 672 ligger innenfor østligste inngang. De kan teoretisk tilhøre hus V, ildsted nr. 672 lå over sørøstre hjørnestolpe til hus IV, men lite sannsynlig om østenden har vært brukt som fjøs. Ut i fra stolpesettingen i huset og ildstedenes plassering er det vanskelig å uttale seg om hvilke del(er) av huset, det eventuelt har vært fjøs. Mest sannsynlig vil det være østenden hvor de takbærene stolpene står tettere og hvor det imellom den nordlige rekke av takbærende stolper finnes tre mindre stolper som kan være spor etter båseskiller (nr. 685, 681, 716 og eventuelt 678). Disse stolpene kan imidlertid også være stolpehuller fra et mindre treskipet langhus med fire grinder (nevnt fra vest): nr. 607 – 685, 717 – 681, 716 – 649 og 678 – 679. Dette hus kan ha vært om lag 11 m langt og antatt samme bredde som hus V (5,5 m). I motsetning til hus IV ble det ikke funnet brent leire i noen av stolpene.

10.3. Hus VI

Hus VI er likeledes et treskipet langhus med en lengde på 20,0 m – 20,3 m målt mellom *hjørnestolpene* nr. 369 – 351 i nord og nr. 350 – 333 (401) i syd (fig. 4). Hjørnestolpe nr. 351 hadde tydelig leirefylt stolpeavtrykk (foto: SH: 6794: 11-12, DIAS: 54818). Største bredde på midten er 6,5 m. Huset har samme orientering som hus V og har som de andre langhusene hatt svakt *buete langvegger, en rett og tre avrundede gavlhjørner* med tydelige spor etter *hjørnestolper* og *rette gavler*. (foto: SH: 6790: 13 – 25, DIAS: 54777-78).

Huset har hatt fem par med *takbærende stolper* (nr. 324 – 325, 322 – 323, 320 – 321, 318 – 319 (på innmåling feilaktig gitt nr. 218 og 219!) og 316 – 317. Avstanden mellom stolpene i grindene varierer fra 2 m i enden til 2,3 m i midten. Ved tre av stolpene i nordsiden finnes ekstra stolper som kan være spor etter *utskifting* (nr. 394 ved 323, nr. 387 ved 321 og nr. 378 ved 319). Sporene etter samtlige *veggstolper* i nord synes bevart (nr. 368 – 352). Enkelte av disse viser entydige spor etter *utskifting* (nr. 359 – 58, 357/381 og 356). Sporene etter veggstolpen i syd er bevart fra nr. 348 i vest til 334 i øst, også her er det sannsynlig en sleppvegg konstruksjon. Utformingen av husets sørvestre hjørne er atypisk. Her har det som i hus IV vært en *inngang* (nr. 330 – 332/331, mulig *utskifting*) mellom gavlen og den 1. grind (nr. 324 – 325). I stedet for et avrundet hjørne synes vegglinjen fra døren og til gavlen å ha vært rett. Flere veggstolper ved denne inngang er blitt skiftet ut (nr. 443/348, 380/346). Bemerk også at avstanden mellom hjørnestolpene nr. 350 – 369 i vest er 5 m, i vest er avstanden mellom hjørnestolpene nr. 401/333 – 351 kun 3,5 m.

Stolpehullene nr. 747, 748 og 393 i husets vestende kan være spor etter en *skillevegg* men dette synes lite sannsynlig da det vil gi et rom mot vest med en største bredde på kun 1,3 m. Stolpehullene kan også tolkes som spor etter *båseskiller* hvor dyrene har stått med hodet vendt mot gavlveggen – avstanden mellom stolpene er 0,8 – 1,0 m, samme som båseskillene i hus IV. I midten av huset finnes to 1,3 m brede *motstilte innganger* (nr. 329 – 328 i nord og 327 – 326 i syd).

I husets midtakse er det tre *ildsteder* nr. 374 i vest, nr. 372 i midten og 370 i øst. (Anlegg nr. 371 er på plantegningen vist som ildsted men viste seg å være rester av trekull spredt ved pløying i nyere tid). Ut i fra deres plassering i forhold til grinden er det sikkert at ildsted nr. 370 tilhører huset. Trekull av bjørk fra dette C14 datert til 1850±45 BP, kalibrert AD 120 – 240. Det er sannsynlig at ildsted nr. 374 også er blitt anvendt i husets brukstid men trekullprøven fra dette bestod utelukkende av eik/furu og ble derfor ikke datert. Begge ildstedene nr. 370 – og 374 var kun bevart i en maksimal dybde av tre cm, men med markert trekullag i bunn og enkelte skjorbrente stein i toppen av nr. 374. Bunnen under ildsted nr. 370 var sterkt rødbrent.

Hus VI må derfor ha vært i bruk samtidig med hus IV – muligens også med hus V.

I et mindre område innenfor huset ble det funnet entydige *ardspor* (foto: DIAS: 54779 – 81, se plantegning).

Funn av leire i flere av stolpehullene viser at også dette hus har hatt *stampet leirgulv*.

I hus VI og især i området mellom hus VI og IV/V ble det funnet om lag 30 stolpehuller/mulige stolpehuller. Det kan være rester etter egentlige hus eller andre bygninger og/eller spor etter andre stolpebygde anlegg, eksempelvis gjerder eller lignende.

10. Hus VII

Dette hus er en tydelig kvadratisk fire stolpers bygning med avstand mellom stolpene på 3 m beliggende 7 m ut for nordvest hjørnet av hus IV (nr. 460 – 457)(fig. 4). Ut i fra plasseringen er sannsynlig at bygningen har tilhørt hus IV. I samme område finnes en del sikre/sannsynlige stolpespor som ikke synes å stamme fra langhus men muligens er spor etter fire stolpers bygninger og/eller andre stolpebygde anlegg.

11. Grav – anlegg nr. 200

Anlegg nr. 200 er beliggende i felt A på sørsiden av hus I, 2 m fra grinden med stolpehullene nr. 103 – 104 og mellom de to stolpene nr. 158 og 758 (mulig inngang til hus I) (fig. 2). Anlegget fremstod som en tilnærmet rund grop 0,44 m i diameter med en største dybde på 0,15 m (foto: SH: 6794: 5-6, DIAS: 54815). I fyllen ble det funnet om lag 30 fliser av minst en – sannsynligvis to – flate steinheller med en tykkelse på 1,5 - 2,0 cm. Seks av stykkene kunne settes sammen til en partiell glattslipt helle med største mål 0,4 m (funn nr. 22). Steinflisene lå opp på hverandre og jorden med de fint rensede brente bein (funn nr. 1) lå imellom disse. Al jordmasse fra gropen ble tatt inn til museet og finsåldet. De 220 gram velbrente og fint rensede brente bein er fra et ungt, voksent individ av ubestemmelig kjønn. Selv om det mest var mindre stykker kunne det identifiseres biter fra hele skjelettet (bestemmelse ved Berit Sellevold, NIKU. Se vedlagt rapport) Trekull av bjørk fra graven er C14 datert til 2035±45 BP, kalibrert BC 60 – AD 20, overgangen førromersk – eldre romersk jernalder. Graven er eldre enn de daterte husene på Austbø vest men kan teoretisk være samtidig med hus III. Dateringen er sammenfaldende med dateringen av hus I på Krosshaug – Loen.

Funnet er et sjeldent eksempel på en simpel gravlegging som antakelig ikke har hatt en markering på overflaten (siden hus I ligger hen over graven!). Om det opprinnelig har vært bygget et lite kammer av de flate steinene er ikke mulig å avskrive helt men funnomstendighetene peker mer mot at beinene er lagt mellom de to flate steiner – henholdsvis bunn og lok (størrelsen på den steinhelle, som kunne settes sammen tilsvarer gropens diameter). Det er samlet inn 220 g bein hvilket ikke er mer enn 7 % av totalvekten for et kremert voksent individ. Selv om noe bein er gått tapt ved pløying etc. i nyere tid synes det sikkert at ikke alle bein fra den døde er blitt plassert i gropen. Man har i stedet valgt ut deler fra hele skjelettet som en symbolsk handling (*par es toto*).

12. Formidling

I forbindelse med feltarbeidet ble det holdt åpen dag med tilrettelagt omvisning, demonstrasjon av elektronisk oppmåling, fremvisning av funn, plansjer etc. søndag den 5. mai. Mer enn 100 personer møtte opp til tross for at det var konfirmasjonssøndag og vi fikk mange positive tilbakemeldinger fra de oppmøte (foto: DIAS: 54782–88)

Det var besøk av skoleklasser fra Buøy skole og Hundvåg skole (foto: DIAS: 54789-799). Skoleelev Marthe fra Moi ungdomsskole hadde arbeidsdag på feltet 17.04. Enkelte kolleger fra AmS fant stedet et besøk verd.

13. Sammenfatning

På lokaliteten Austbø vest ble det avdekket to store samtidige gårdsanlegg fra romersk jernalder. Begge gårdsanleggene har bestått av to parallelle treskipet langhus som har vært gjenstand for både reparasjoner, riving og gjenoppførelser. Innbyrdes ses i deres grunnplan mange

byggetekniske fellestrekk som til eksempel veggene, der er bygd enten som sleppvegg med en avstand på rundt om lag 1 m (*tre fot*) eller suvegg, men også interessante og hittil ukjente forskjelligheter (port, skillevegg, dobbelt veggstolper). *Gjenstandsfunnene* fra husene er svært beskjedne hvilket i første rekke skyldes nedpløyningen i nyere tid (se funnliste vedlegg 6). Lignende gårdsanlegg er tidligere påvist blant annet på Forsand samtidig som der er mange likhetstrekk med andre samtidige hus funnet på gården Austbø på lokalitetene Krosshaug – Loen (bnr. 26) og Austbø øst (bnr. 2). Funnet bekrefter og styrker inntrykket av en kraftig ekspansjon i antallet store gårder i tiden rett etter år 0 både lokalt på Hundvåg og i regionen.

14. Vedlegg

- Vedlegg 1: Liste over C14 dateringer
- Vedlegg 2: Fotolister
- Vedlegg 3: Rapport om osteologisk analyse
- Vedlegg 4: Liste over makrofossilprøver
- Vedlegg 5: Katalog
- Vedlegg 6: Funnliste

15. Litteraturliste

- Lars Jørgensen: *Kongsgård – kultsted – marked*. Overvejelser omkring Tissøkompleksets struktur og funksjon. I: *Vagar til Midgård 2: Plats och praxis*).
- Trond Løken. *Oppkomsten av den germanske hallen – Hall og sal i eldre jernalder i Rogaland*. S. 49 – 86. Viking 2001.
- Trond Meling: *En storgård fra romartid på Hundvåg i Stavanger*. Fra Haug ok Heidni 4/2001.
- Zanette Tsigaridas: *Mellom bakker og berg*. Fra Haug ok Heidni. 4/2000

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: NTNU - Gløshaugen, Sem Sælandsv. 5, 7491 Trondheim

Telefon 73 59 33 10, Telefax 73 59 33 83

ARKEOLOGISK MUSEUM

I STAVANGER

Dato: 29.04.03

05 MAI 2003

Olle Hemdorff
Arkeologisk museum i Stavanger
Postboks 478
4002 STAVANGER

J. nr. 99/00668-168
Ark. 433 Beh. av ASN

HUNDVÅG-PROSJEKTET

Vedlagt oversendes rapport for ^{14}C datering av 6 innvilgede og 2 betalte prøver fra Austbø, Stavanger, registrert ved laboratoriet under DF 3333. ^{14}C innholdet i prøvene er målt med akselerator i Uppsala.

$\delta^{13}\text{C}$ -verdier merket med * er ikke målt, men antatte verdier.

Restmateriale for prøvene TUA-3819 og TUA-3820 følger vedlagt.

Faktura er oversendt tidligere.

Vennlig hilsen

Steinar Gulliksen

Rapporter
Restmateriale

VEDLEGG 1

LABORATORIET FOR RADIOLOGISK DATERING

Adr.: UNIT/NTH - Fakultet for fysikk og matematikk
Sem Sælandsv. 5, 7034 Trondheim. Telefon 73 59 33 10. Telefax 73 59 33 83.

DATERINGSRAPPORT

Oppdragsgiver: Hemdorff, Olle H.
Arkeologisk museum i Stavanger
Postboks 478, 4002 Stavanger

DF-3333

Lab. ref.	Oppdragsgivers ref.	Materiale	Datert del	¹⁴ C alder før nåtid	Kalibrert alder	$\delta^{13}\text{C}$ ‰
TUa-4023	Austbø gnr.7, bnr.1 Anlegg 200, Fnr.1 Hundvåg, Stavanger Rogaland	Trekull Bjørk		2035 ± 45	BC60-AD20	-26.1*
TUa-4044	Austbø gnr.7, bnr.1 Anlegg 138, Fnr.17 Hundvåg, Stavanger Rogaland	Trekull Bjørk		1730 ± 45	AD250-395	-26.1*
TUa-4045	Austbø gnr.7, bnr.1 Anlegg 370, Fnr.32 Hundvåg, Stavanger Rogaland	Trekull Bjørk		1850 ± 45	AD120-240	-26.1*
TUa-4046	Austbø gnr.7, bnr.1 Anlegg 665, Fnr.31 Hundvåg, Stavanger Rogaland	Trekull Bjørk, selje		1820 ± 40	AD140-250	-26.1*
TUa-4047	Austbø gnr.7, bnr.1 Anlegg 666, Fnr.28 Hundvåg, Stavanger Rogaland	Trekull Bjørk, or selje		1770 ± 40	AD235-335	-26.1*
TUa-4048	Austbø gnr.7, bnr.1 Anlegg 667, Fnr.29 Hundvåg, Stavanger Rogaland	Trekull Rogn		1825 ± 40	AD140-245	-26.1*

Dato: 29 APR 2003

Laboratoriet for Radiologisk Datering

Sølvi Stene
Sølvi Stene

Steinar Gulliksen
Steinar Gulliksen

VEDLEGG 1

FORKLARING TIL DATERINGSRAPPORTEN

Med prøvens ^{14}C alder forstås den tid som er medgått siden opptaket av biogent kullstoff opphørte. (Nåtid er satt til AD 1950). Den angitte feilgrense representerer et standardavvik slik som det defineres i statistikken, og dette innebærer at det vil være ca. 68% sannsynlighet for at prøvens alder faller innenfor denne feilgrense. Det oppførte standardavvik inkluderer usikkerhet i bestemmelsen av prøvens ^{14}C innhold og usikkerhet ved korreksjon for isotopisk fraksjonering. Halveringstiden for ^{14}C er forutsatt 5570 år.

Kalibrert alder finnes ved sammenlikning med målinger av ^{14}C aktivitet i årringdaterte treringer. Korrekt historisk alder vil med 68% sannsynlighet ligge i det oppgitte intervall, men på grunn av uregelmessigheter i kalibreringskurven er det uklart hvilken del av intervallet som er mest sannsynlig. Mer detaljerte opplysninger om dette kan fås ved henvendelse til laboratoriet. Det er benyttet et kalibreringsprogram utarbeidet ved University of Washington, Seattle (Stuiver & Reimer, 1987).

Ved kalibrering av torv, gytje og sedimentprøver er det antatt et tidsspenn på 100 år for dannelsen av materialet.

For marine prøver inkluderer dateringsresultatet korreksjon for reservoireffekt (havvannets tilsynelatende alder). Denne utgjør 440 år for ^{14}C alder, mens korreksjonen for kalibrert alder er avhengig av hvor prøven er funnet (Sør-Norge, Nord-Norge, Svalbard etc.).

Den oppgitte $\delta^{13}\text{C}$ verdi er anvendt for korreksjon av prøvens aktivitet for isotopisk fraksjonering til -25,0 o/oo relativt PDB.

Når flere fraksjoner av samme materiale er datert, betegnes disse med A, B osv. For gytje/sedimenter er alltid A den lutløselige del og B den uløselige. For skjell regnes fraksjonene utenfra, dvs. A er den fraksjon som først frigjøres ved etsing med syre.

KJEMISK FORBEHANDLING

Trekull, tre og torv

Prøven ble behandlet med fortynnet natriumhydroksydoppløsning (5g/100ml) for å fjerne mulig innhold av humussyrer. Videre ble den behandlet med fortynnet saltsyre (5ml/100ml) for fjerning av karbonater.

Gytje/sedimenter

A. Lutløselig fraksjon

Prøven ble ekstrahert med fortynnet natriumhydroksydoppløsning (10g/100ml) og utfelt med saltsyre. Uløst del sentrifugert ut før utfelling.

B. Lutuløselig fraksjon

Uløst del ble behandlet med fortynnet saltsyre (5ml/100ml) for å fjerne mulig innhold av karbonater.

Skjell

Det ytterste laget av skjellene ble etset bort med fortynnet saltsyre for å fjerne belegg med mulig innhold av yngre karbon.

Bein

Uorganisk fraksjon fjernet ved behandling med fortynnet saltsyre (25ml/100ml) under vakuum. Deretter behandlet med kald natriumhydroksydoppløsning (5g/100ml) for å fjerne humussyrer. Kollagenet ekstrahert med varmt destillert vann med pH \approx 3 (justert med saltsyre), og inndampet til tørrhet.

FOTOLISTE – Arkeologisk museum i Stavanger

Oppdrag: Undersøkelse av boplassområde med seks hus fra romersk jernalder. April – juni 2002.									
Fotograf:		Sak nr:		Gard:		Gnr:		Bnr:	
Olle Hemdorff/John Olsen		55/1993		Austbø		7		1	
AmS ansv:		Film nr:		Kommune:					
Olle Hartvig Hemdorff		1		Stavanger					
AmS arkivnr	Bildnr	Dato	Kartblad	Retn.mot	Motiv	UDK-nr			
6790	1	03.04.2002			Registreingsbilde.				
	2-3	03.04.		VNV	Felt A etter 1. arbeidsdag.				
	4-5	03.04.		V	Felt A med gravemaskin – fjellet stikker opp i fogrunnen				
	6	03.04.		V	Felt A med personer på jordhaugen				
	7-12	08.05.		V	Felt B – hus IV og V fremrenset, stolper markert med plastskiver.				
	13-18	08.05.		V	Felt B – hus VI fremrenset stolper markert med plastskiver				
	19-25	08.05.		V	Felt B – hus VI. Stikkstang peker mot inngang.				
	26-31	08.05.		Ø	Felt B - hus IV. Stikkstang mellom dørstolper.				
	32-36	08.05.		Ø	Felt B – husene IV og V m/ målestokk.				

FOTOLISTE – Arkeologisk museum i Stavanger

Oppdrag: Undersøkelse av boplass med seks hustomter fra romersk jernalder. April – juni 2002.									
Fotograf:		Sak nr:		Gard:		Gnr:		Bnr:	
John Olsen/Wenche Brun		55/1993		Austbø		7		1	
AmS ansv:		Kommune:							
Olle Hartvig Hemdorff		Film nr:		S/H ☐		Dias ☐		Stavanger	
		2		X					
AmS arkivar	Bildnr	Dato	UTM	Kartblad	Retn.mot	Motiv	UDK-nr		
6794	0	08.05.2002				REGISTRERINGSBILDE			
	1 - 2	08.05.2002			Ovenfra	A 112 i plan – takbærende stolpe med tydelig stolpeavtrykk (Hus I, vestenden. Felt A)			
	3 - 4	15.05.2002			Ovenf./N	Ildsteder i hus I: A 138 (til venstre) og A 137 (til høyre). Felt A			
	5 - 6	15.05.2002			Ovenf./N	GRAV: A 200 i midten, stolpe A 185 (til venstre). Graven C14 datert til omkring år 0. Felt A			
	7 - 8	15.05.2002			N	Dørstolper hus I, sørsiden i vestenden: A 116 (til venstre), A 115 til høyre, jordfast stein nord for A 155. I bakgrunnen slitasjegrop A 140 med fragment av malestein. Felt A.			
	9 - 10	15.05.2002			Ovenf./N	A 140. Slitasjegrop i hus I med fragment av malestein. Felt A.			
	11 - 12	15.05.2002			Ovenf./N	Hjørnestolpe i NØ-enden av hus VI med leire (stolpeavtrykk). Felt B.			
	13 - 14	15.05.2002			Ovenf./N	Stolpene A 331 (til høyre) og A 332 (til venstre). Hus VI, vestenden. Felt B			
	15 - 16	15.05.2002			SSV	A 266 (brent rotvelt) påbegynt snittet. I midten A 765 (veggstolpe hus II) – til høyre A 251 (SV hjørnestolpe i hus II). Hus II, felt A.			
	17 - 20	16.05.2002			S	A 285 rvervegg I hus II. Takbærende stolper A 229 (nærmest) og A 228 markert med plastskiver. I forgrunnen til høyre for målepinn ses A 284 som er østre dørstolpe i port i vestenden av hus II.			
	21 - 24	16.05.2002			Ovenf./S	Tvervegg A 285 til venstre, takbærende stolper A 228 – 29 (til venstre) og 230-31 (til høyre) markert med plastskiver. Målepinnen ligger mellom dørstolpene A 284 (til venstre) og A 303 (til høyre) i porten i nord siden av hus II, vestenden. Felt A.			
	25 - 30	16.05.2002			Ø	Hus II. Brent rotvelt A 286 til høyre. Midt i bildet ses tvervegg A 285. felt A.			
	31 - 34	16.05.2002			V	Hus II. I midten anes tvervegg A 285. I forgrunnen hjørnestolper A 234 (til venstre) og A 252 (til høyre) og takbærende stolper A 220 (til venstre) og A 221 (til høyre). Felt A.			

FOTOLISTE – Arkeologisk museum i Stavanger

Oppdrag: Undersøkelse av boplassområde med seks hustomter fra romersk jernalder. April – juni 2002											
Fotograf:											
Olle Hartvig Hemdorff		Sak nr:		Gard:		Gnr:		Bnr:			
		55/1993		Austbø		7		1			
Kommune:											
Stavanger											
AmS ansv:											
Olle Hartvig Hemdorff											
Film nr:		S/H ☐		Dias ☐		Retn.mot					
3		X									
AmS arkivnr											
Bilde nr	Dato	UTM	Kartblad	Retn.mot	Motiv	UDK-nr					
0	05.06.2002				Registreringsbilde						
1 - 3	05.06.2002			N	Hus I. Ildstedene anlegg A 138 (til venstre) og A 137 (til høyre) – en lille knusestein f.nr. 20 til høyre for denne. Skjørbrente stein i sønlige halvpart fjernet. Felt A.						
4 - 5	05.06.2002			Ø	Sentralildsted A 265 (hus II) – skjørbrent stein i vestre halvpart fjernet (oppgravd stein til høyre). Felt A.						
6 - 7	10.06.2002			ovenfra	Veggstolpene A 616 (til venstre, rød fase) og A 539 (til høyre, blå fase) i flate. A 539 er yngst. Hus IV-V. Felt B.						
8 - 9	10.06.2002			N	A 672. Ildsted yngre enn SØ – hjørnestolpe tilhørende hus IV (rød fase). Felt B.						
10	10.06.2002			NV	Veggstolper i hus IV – V i profil: A 616 til venstre (eldst, rød fase), A 539 til høyre (blå fase, yngst). Felt B.						
11	12.06.2002			Ø	A 226 i profil. Takberende stolpe. Hus II, Felt A.						

99/5009 - 188/433

Vedlegg

FOTOLISTE Arkeologisk museum i Stavanger

Oppdrag: Utgraving av boplass fra eldre jernalder med husrommer. April - september 2002

Fotograf: Olle Hemdorff/John Olsen/Sigridd Dugstad

AmS ansv:		AmS arkivnr	Bildevr	Dato	UTM	Kartblad	Retn.mot	S/H	Dias	Kommune:	Gard:	Gnr:	Bnr:
Olle Hartvig Hemdorff				1					☐	STAVANGER	AUSTBØ	7	1
				1					☒				
				År 2002									
		547772	1-2	03.04.			V						
		547773	3-4	"			VSV						
		547774	5-6	11.04.			Ø						
		547776	7-8	"			Ø						
		547777	9-10	12.04.			Ø						
		54778	11-12	"			NØ						
		54779/80	13-15	"			oven						
		54781	16-17	"			"						
		54782/83	18-20	05.05.									
		54784	21-22	"									
		54785/86	23-24	"									
		54787	25	"									
		54788	26	"									
		54789/90	27-28	08.05.									
		54791	29	"									
		54792	30	"									

Bnr. 7

VEDLEGG 2

Oppdrag: Utgraving av boplass fra eldre jernalder med hustomter. April - september 2002

Fotograf: Olle Hemdorff/John Olsen/Sigridd Dugstad

Sak nr: 55/1993

Gard: AUSTBØ

Gnr: 7

Bnr: 1

AmS ansv: Olle Hartvig Hemdorff

Film nr: 1

S/H

Dias

Kommune: STAVANGER

UDK-nr

AmS arkivnr

Bildnr

UTM

Kartblad

Retn.mot

Motiv

54773

31

08.05.

Klasse 5 fra Roaldsøy skole, demonstrasjon av Pen-Map.

54774

32

"

"

54775

33

"

"

54776

34

"

"

54777

35

"

Klasse 5 fra Roaldsøy skole - gruppebilde

54778

36

"

"

54779

37-39

"

"

54800

40-42

"

V

Hus IV og V, tak-, vegg- og hjørnestolper markert med henholdsvis røde og blå plastskiver

54801

43-45

"

V

Hus VI, tak-, vegg- og hjørnestolper markert med grønne plastskiver - stikkstang mellom inngangene

54802

46-48

"

Ø

"

54803

49-51

"

Ø

Hus IV med røde plastskiver, i bakgrunnen hus V med blå plastskiver

54804

52-53

"

Ø

Oversiktsbilde av felt B med hus IV i forgrunnen (rød), hus VI til venstre (grøn) og i bakgrunnen hus V (blå)

54805/06

54-56

16.05.

Ø

Hus II, tak-, vegg- og hjørnestolper markert med røde plastskiver. Til høyre i forgrunnen A286 delvis snittet

Oppdrag: Utgraving av boplass fra eldre jernalder med husstomter. April - september 2002

Fotograf: Olle Hemdorff/John Olsen/Sigridd Dugstad

Ams ansvr:		Film nr:		S/H	Dias	Sak nr:	Gard:	Gnr:	Bnr:
Olle Hartvig Hemdorff		1		☐	☒	55/1993	AUSTBØ	7	1
Ams arkivnr		Bildnr	Dato	UTM	Kartblad	Retn.mot	Kommune:		
			År 2002				STAVANGER		
							Motiv		
54807/08	57-59	16.05.				V	Hus II, tak-, vegg- og hjørnestolper markert med røde plastskiver. Sentralildsted A265 midt i bildet		
54809	60-61	"				V	Hus II med sentralildsted A265 i forgrunnen, skillevegg A285 midt i bildet		
54810	62-63	"				Oven/S	Hus II, skillevegg A285, takstolpene A229 (nærmest) og A228. Til høyre for stikkstang portstolpe A284 og foran stikkstang veggstolpene A260 (til venstre) og A261		
54811/12	64-66	"				Oven/S	Hus II - vestenden. Skillevegg A285 (til venstre), takstolpeparrerne A228/A229 og A230/A231. Stikkstangen ligger mellom portstolpene A284 (til venstre) og A303. Til høyre veggstolpene A262, A263 og A264. I bakgrunnen A286		
54813	67-68	15.05.				Oven	Hus I, takstolpe A112 (vestenden). Tydelig stolpeavtrykk i flaten		
54814	69-70	"				Oven/N	Hus I, sentralildstedene A138 (til venstre) og A137. I forgrunnen takstolpene A151 og A152, i bakgrunnen takstolpe A153		
54815	71-72	"				Oven	GRAV - A200 med brent bein beliggende mellom mulige dørstolper til hus I : A185 (til venstre) og A758		
54816	73-74	"				N	Hus I. Sydingang i vestenden, dørstolpene A115 (til høyre) og A116		

Oppdrag: Utgraving av boplass fra eldre jernalder med husstomter. April -- september 2002

Fotograf: Olle Hemdorff/John Olsen/Sigrid Dugstad		Sak nr:	Gård:	Gnr:	Bnr:		
AmS ansvr:		55/1993	AUSTBØ	7	1		
Olle Hartvig Hemdorff	Film nr: 1	Kommune: STAVANGER					
AmS arkivnr	Bildnr	Dato	UTM	Kartblad	Retn.mot	Motiv	UDK-nr
54817	75-76	15.05.			Oven	Hus I. Forsenkning/hedsliking A140	
54818	77-78	"			"	Hus VI. NØ-hjørnestolpe A351 med leirefyll	
54819	79-80	"			"	Hus VI. Dørstolpene A331(til høyre) og A332 i vestenden, sydningang	
54820	81-82	"			SSV	Hus II. Hjørnestolpe A251 (til høyre), veggstolpe A765 (midt i bildet) og udefinert grop A286 i bakgrunnen	
54821/22	83-85	05.06.			N	Hus I, sentralildstedene A138 (til venstre) og A137. Skjørbrønt stein fjernet fra sydlige halvdel av ildstedene. Til høyre for A137 en knusestein, fnr. 20.	
54823	86-87	"			Ø	Hus II, sentralildsted A265. Skjørbrønt stein fjernet fra vestlige halvdel	
54824	88-89	10.06.			Oven	Hus IV/V. Veggstolpene A616 (hus IV) og A539 (hus V). A539 - som strategifisk er yngst - med tydelig stolpeavtrykk.	
54825	90-91	"			N	Hus IV. SØ-hjørnestolpe til hus IV under og eldre enn ildsted A172.	
54826	92-93	"			N	Hus IV veggstolpe A616 (til venstre) og hus V veggstolpe A539 yngst	
54827	94-95	12.06.			Ø	Hus II. Takstolpe A226 i profil med tydelig stolpeavtrykk	
54828/30	96-98	10.06.				Eva Helgø tegner profil av veggstolpe A537 (hus V)	
54831	99-100	11.06.				Oversiktsbilde: Kerstin Griffin og Katarzyna Pińska, Eva Helgø i hus II, snitting av stolper	

Oppdrag: Utgraving av boplass fra eldre jernalder med husromter. April - september 2002

Fotograf: Olle Heimdorff/John Olsen/Sigrd Dugstad		Sak nr:	Gard:	Gnr:	Bnr:		
		55/1993	AUSTBØ	7	1		
AmS ansv:	Olle Hartvig Heimdorff	1	Kommune:	STAVANGER			
			S/H ☐	Dias ☐			
				X			
AmS arkivnr	Bildnr	Dato	UTM	Kartblad	Retn.mot	Motiv	UDK-nr
54832	101- 102	11.06.				Kerstin Griffin og Katarzyna Pinska graver stolpehull i hus II	
54833	103- 104	"				Katarzyna Pinska graver takstolpe A226, hus II	

NINA-NIKU
STIFTELSEN FOR NATURFORSKNING
OG KULTURMINNEFORSKNING

99/05009-135
433

AJN

Arkeologisk museum i Stavanger
attn.: Olle Hemdorff
Pb 478 Sentrum
4002 Stavanger

Deres ref: OHH 99/05009-134/ 6 433
Vår ref: 1019/02/555.2/BJJS
Sted: Oslo
Dato: 10.10.2002

Sak 55/1993

**ANTROPOLOGISK UNDERSØKELSE AV BRENTE BEN FRA AUSTBØ gnr 7 bnr 1, HUNDVÅG,
STAVANGER k., ROGALAND**

Vedlagt oversendes rapport om antropologisk undersøkelse av brente ben fra Austbø gnr 7 bnr 1,
Hundvåg, Stavanger k.

Benmaterialet vil bli returnert til AmS etter nærmere avtale.

Vennlig hilsen

Berit J. Sellevold
Forsker

VEDLEGG

NIKU Norsk institutt for kulturminneforskning

VEDLEGG 3

NIKU hovedkontor	NIKU	NIKU	NIKU	NIKU	NIKU	NINA-NIKU
Dronningens gt. 13	Distriktskontor	Distriktskontor	Distriktskontor	Distriktskontor	Distriktskontor	hovedadm
Postboks 736 Sentrum	Bispegt. 16	Nedre Langgate 30 D	Dregg tlm. 3	Kjøpmannsgt. 25	Polarmiljøsentret	Tungasletta 2
0105 OSLO	0191 OSLO	Postboks 570 Sentrum	Postboks 4112 Dreggen	7013 TRONDHEIM	9296 TROMSØ	7485 TRONDHEIM
Telefon: 23 35 50 00	Telefon: 22 19 30 10	3101 TØNSBERG	5835 BERGEN	Telefon: 73 59 22 42	Telefon: 77 75 04 00	Telefon: 73 80 14 00
Telefax: 23 35 50 01	Telefax: 22 67 74 88	Telefon: 33 33 41 60	Telefon: 55 90 23 70	Telefax: 73 59 21 10	Telefax: 77 75 04 01	Telefax: 73 80 14 01

Rapport om antropologisk undersøkelse av brente ben: Austbø gnr 7 bnr 1, Hundvåg, Stavanger k., Rogaland

AmS al s. nr. 7/2002
BJS 06/2002

Brente benfragmenter fra Anlegg nr. 200, Funn nr. 1 fra Austbø gnr 7 bnr 1, Hundvåg, Stavanger k., er undersøkt antropologisk. Fragmentene var pakket i en mindre eske, to mellomstore funnposer og en liten funnpose.

Benfragmentene veide til sammen 220 gr. (esker : 74 gr; pose 1: 62 g; pose 2: 84 gr. Fragmentene i den lille funnposen veide under 1 gr.)

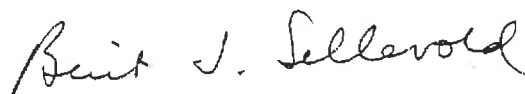
Fragmentene er gjennomgående meget små. De er brunlig-hvite av farge og er velforbrente. Der er ingen spor etter sot. Der er identifiserbare fragmenter fra kraniet, lange rørknokler, finger- eller fotknokler, virvler og tenner. Med andre ord: hele skjelettet er representert i det bevarte materialet.

Benfragmentene stammer fra et menneske. Det er høyst sannsynlig bare ett individ representert i materialet. I materialet finnes skallefragmenter som har en struktur tilsvarende et voksent individ. Dessuten foreligger det fragmenter av to tannrøtter som har nesten lukkede rotkanaler, hvilket indikerer en alder over ca. 18-20 år, altså voksen. Skallefragmentene har åpne kraniesømmer, og dette indikerer ung voksen alder.

Konklusjon: Benfragmentene stammer høyst sannsynlig fra en ung voksen person. Kjønnen kan ikke bestemmes.

Materialet returneres til Arkeologisk museum i Stavanger etter avtale.

Oslo, 10. oktober 2002

Berit J. Sellevold
Forsker

NIKU – Norsk Institutt for Kulturminneforskning

VEOLEGG3

ARKEOLOGISK MUSEUM I STAVANGER,

Nat.Vit. laboratorium 2002/03-

Sak: 55/1993

Lokalitetsnavn: Austbø vest

Fornminne:

Gårdsnavn: Austbø

Gnr. 7

Bnr.: 1

Kommune: Stavanger

Fylke: Rog.

Kartbladets navn:

nr.

UTM:

Høyde o. havet:

m

Prøvene samlet av:

K. Pihlak, K. Gjerfthin

E. Holmø

Jr. nr.: 2002/03-

Dato: 11. 08. 2002

Nr	Prøvens art	X / Y el.l.	Dyp m.	Sediment/ materiale	Anal. dato	Merknader
1	MAKRO	t.b. 226	posthole	flis	11.06.02	Hus II
2	"	t.b. 231	"	"	"	"
3	"	t.b. 230	"	"	"	"
4	"	t.b. 227	"	"	"	"
5	"	t.b. 220	"	flisert	11.06.02	"
6	"	t.b. 221	"	"	"	"
7	"	t.b. 220	"	"	"	"
8	"	Veggst. 240	"	"	"	"
9	"	Veggst. 247	"	"	"	"
10	"	Veggst. 273	"	"	"	"
11	MAKRO	t.b. 106	"	"	"	Hus I

KATALOGISERING TIL HOVEDKATALOGEN

Museumsnummer: S 12045
Aksesjonsnr.: 2002/6
Saksnr.: 55/1993

Lokalitetsnavn: Austbø vest
Gårdsnavn (GAB): Austbø
Bruksnavn (GAB): *
gnr.: 7
bnr.: 1
Kommune: Stavanger
Fornminnenr.: *
Flyfoto/reg.nr.: *
ØK-kooordinat: *
UTM: *
H o.h.: 20 m

Funnkategori-1: Boplass
Funnkategori-2: Åpen boplass
Funnmiljø-1: *
Funnmiljø-2: *

Anlegg og kontekst: Løsfunn, funn fra stolpehuller, ildsteder og enkel grav
Terreng og lokalisering: En svak Ø-V orientert forhøyning i fulldyrket åker beliggende 60-100 m N for Hundvåg skole og 250-300 m ØNØ for Hundvåg kirke (kapell).
Funnomstendighet: Faglig undersøkelse
Undersøkelse ved: Olle Hartvig Hemdorff
Funnnet når: Mai – september 2002
Funnnet av: Olle Hartvig Hemdorff
Innlevert av/ved: *
Gave fra: *
Diplom, dato: *
Andre funn: *

Arkeologisk datering: Romersk jernalder
14C-datering: BC 60 – AD 395

Katalogisert av: Olle Hemdorff
Dato: 2-3/1 2003
Revidert av: *
Dato: *

Klassifikasjonssystem: Eget
Materialebestemmelser av: Treslagsbestemmelse v/Aud Simonsen, analyse av bein v/Berit Sellevold, NIKU.
Systematisering/ordning for magasinering: Funnene i poser påskrevet S-nr, gards nr., anleggs nr., funn nr. m.m. og lagt i esker merket med S-nr
Opplysninger i Top.ark.: Innberetning, tegninger, diskett med oppmåling (digital plantegning), funn- og fotoliste, 14C-dateringer, rapport fra osteologisk analyse

Opplysninger, som vil komme senere:
Andre opplysninger: *

Litteraturhenvisninger: *

KATALOGEN MED SLUTTOPPLYSNINGER I FRITEKST:

- S 12045 *Boplassfunn fra romersk jernalder fra lokaliteten Austbø vest, Austbø gnr. 7, bnr. 1, Hundvåg, Stavanger k.*
- a) *Randskår* av *leirkar* i tre stykker. Rød til svartbrun fintmagret gods. Randen avrundet, ikke fortykket. St. stykke st. m. 60 mm, t. 7 mm. (Fnr. 21.)
 - b) Femogtyve *skår* og *fliser* av *leirkar*. St. skår st. m. 53 mm. Samlet vekt 121,2 g. (Fnr. 1, 4-5, 7, 10-12, 26.)
 - c) *Ildflint*. Kort, tykt *avslag* av *flint* med steil *kantretusj*. St. m. 32 mm, t. 12 mm. (Fnr. 15.)
 - d) To *avslag* av *flint*. St. stykke st. m. 39 mm. (Fnr. 2-3.)
 - e) Rundoval *knakkestein* av *finkornet kvartsit*. Svake bruksspor i en ende. St. m. 55 mm. Vekt 106,2 g (Fnr. 6.)
 - f) Rundoval *knakkestein* av ubestemt *bergart* med tydelige *knusemerker* i endene og slipespor på sidene. St. m. 78 mm. Vekt 711,0 g (Fnr. 20.)
 - g) Tohundreogtye gram *brente menneskebein*. Ungt voksent individ 18-20 år. Blant annet kraniedeler, finger- eller fotknokler og tenner (Fnr. 1.) (BS).
 - h) Ti *trekullprøver*. Tatt ut materiale til 14C- analyse fra fnr. 1, 17, 28-29, 31-32. Vekt ikke målt (Fnr. 1, 16-17, 22, 24, 28-33.)

Funnene framkommet i 2002 v/Olle Hartvig Hemdorffs undersøkelse av boplassområde med minst 6 hustomter - de fleste/alle antakelig fra romersk jernalder - på *Austbø gnr. 7, bnr. 1, Hundvåg, Stavanger*. Hustomtene lå i et fulldyrket område - en svak Ø-V orientert høyderygg - omlag 60-100 m nord for Hundvåg skole og 250-300 m ØNØ for Hundvåg kirke. g) og h) (fnr. 1) er fra en simpel branngrav (grop gravd ned i undergrunnen, anlegg nr. A 200). De andre funnene er fra anlegg tilhørende eller i tilknytning til husene. Innberetning, funn- og fotoliste, plan- og profiltegninger og rapport om osteologisk analyse i Top. ark.

AUSTBØ GNR. 7, BNR. 1, HUNDEVÅG, STAVANGER

Funnliste lokalitet Austbø Vest. Undersøkelse v/Olle Hemdorff, AmS 2002.

FUNN NR.	ANLEGG	FUNNBESKRIVELSE
1:	200	Brente bein av menneske
2:	276	Skraiper av flint
3:	100	Flint
4:	163	Skår av leirkar
5:	71	Skår av leirkar
6:	Hus II	Kvartsitt stein, løsfunn
7:	448	Skår av leirkar – opprensing mellom hus felt B
8:	447	Fragment av slipestein, brent.
9:	449	Bit av jern
10:	704	Ni skår av leirkar
11:	?	To skår av leirkar mellom hus IV og V
12:	513	To skår av leirkar
13:	140	Malestein, Hus I
14:	Felt A	Malestein, løsfunn
15:	225/211	Ildflint
16:	137	Kullprøve fra ildsted til C 14 datering (to poser)
17:	138	Kullprøve fra <u>bunn</u> av ildsted til C 14 datering (to poser)
18:	137	Kullprøve fra topp av ildsted til C 14 datering
19:	138	Kullprøve fra topp av ildsted til C 14 datering
20:	137	Malestein funnet rett øst for ildsted nr. 137
21:	283/285	Randskår av leirkar
22:	265	Trekullprøve fra bunn av ildsted
23:	265	Trekullprøve fra ildsted
24:	672	Trekullprøve fra ildsted eldre enn hjørnestolpe til hus IV
25:	140	Makrofossilprøve under flat stein i nedsliting i hus I, vestenden.
26:	?	Funn fra grop ut for østligste inngang hus V
27:	62	Trekullprøve fra ildsted til C 14 datering
28:	666	Trekullprøve fra ildsted til C 14 datering
29:	667	Trekullprøve fra ildsted til C 14 datering
30:	669	Trekullprøve fra ildsted til C 14 datering
31:	665	Trekullprøve fra ildsted til C 14 datering
32:	370	Jord med trekull fra ildsted til C 14 datering
33:	374	Jord med trekull fra ildsted til C 14 datering

Vedlegg 6.